

College van Burgemeester en Wethouders van
Gemeente Gooise Meren
Postbus 6000
1400 HA BUSSUM

Datum : 3 mei 2016
Ons kenmerk : 16-8524d-1.01.51
Bijlagen : 1
Betreft : Begroting 2017

Geacht college,

Op 31 maart jl. heeft het dagelijks bestuur van onze stichting de werkbegroting 2016 en de conceptbegroting 2017 behandeld. De begroting zal voor de algemeen bestuursvergadering van 23 november 2016 ter vaststelling, worden geagendeerd. Conform art.14 lid 6 van de statuten, kunnen de participanten gedurende zes maanden hun gevoelens omtrent de begroting aan het dagelijks bestuur van de stichting kenbaar maken. Wanneer er uiterlijk 1 november 2016 geen reactie is ontvangen, wordt ervan uitgegaan dat ingestemd is met de voorliggende begroting.

Voor het opstellen van de begroting 2017 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd.

1. Vooralsnog ongewijzigde voortzetting van de samenwerkingsovereenkomst 1992.
2. Voor de begroting 2017 is uitgegaan van een loonstijgingscompensatie van 1,9% en een prijsstijgingscompensatie van 0,9%.
In de bestuursvergadering van 26 september 2012 is besloten dat er, behoudens calamiteiten ex art.1 lid 5 van de samenwerkingsovereenkomst, geen nacalculatie meer zal plaatsvinden, of te wel het bedrag ad € 1.975.870 is taakstellend voor 2017.
3. Voor het opstellen van de meerjarenramingen 2017-2019 is vooralsnog uitgegaan van de 'nullijn'. Bij het opstellen van de betreffende jaarbegrotingen zal telkenmale bezien worden of dit uitgangspunt gehandhaafd kan worden.
4. Afhankelijk van de uitkomsten van de besluitvorming over de strategische samenwerking van het GNR, zal de conceptbegroting 2017 in het najaar van 2016 nog aan wijzigingen onderhevig kunnen zijn.

Met vriendelijke groet,

dr. Bert van der Moolen
directeur-rentmeester

Stichting Gooisch Natuurreservaat

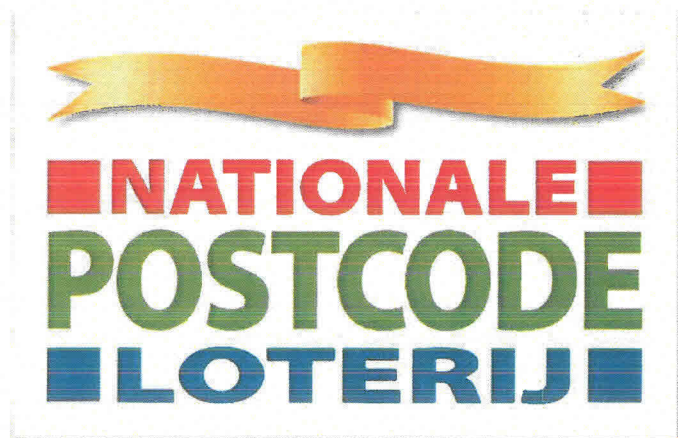
CONCEPT
BEGROTING

2017

GOOIS NATUURRESERVAAT

Het Goois Natuurreservaat wordt gesteund
door onder andere de Nationale Postcode Loterij

COLOFON

Uitgave:
Stichting Gooisch Natuurreservaat
Nieuwe Meentweg 2
1217 DZ Hilversum
Postbus 1001
1200 BA Hilversum
www.gnr.nl

Concept begroting 2017

INHOUD

Financiële ontwikkelingen en risico's	5
Actualiteit	5
Risico's	7
Speerpunten voor 2017	9
Natuurbeheer	13
Algemeen	13
Bosbeheer	13
Heidebeheer	13
Begrazing	14
Graslandbeheer	14
Akkerbeheer	14
Wateren	15
Landschappelijke elementen	15
Archeologische elementen	15
Tuinen, erven en hagen	15
Beheer wegen	15
Gebouwen natuurbeheer	16
Faunabeheer	16
Financiën	17
Recreatie	18
Toegangsvoorzieningen	18
Dagrecreatie (terreinen)	19
Fietspaden	19
Ruiteregeling	19
Verblijfsrecreatie	19
Toezicht en handhaving	20
Financiën	21
Gebiedsontwikkeling	22
Verwerving en verkrijging	22
Beleid- en beheerplanning	22
Natuurbescherming	22
Financiën	23

Communicatie, educatie en voorlichting	24
Middelen en materialen	24
Nieuwsbrief & Website	24
Publieksactiviteiten, evenementen en excursies	24
Vrijwilligers	25
Groepsverblijf 't Laer	25
Financiën	26
Bestuur en bestuursondersteuning	27
Bestuur	27
Bestuursondersteuning	27
Participantenbijdragen	28
Rechtspositie	28
Financiën	29
Gebouwen en terreinen	30
Algemene kosten	30
Gebouwen en huisvestingskosten	30
Sportpark Crailoo	30
Overig gebruik derden	30
Financiën	31
Recapitulatie overzichten	32
Nationale Postcode Loterij	34
Overzichtskaart van de terreinen	35
Participantenbijdragen	36
Regulier beheer	36
Rijwielpaden	37
Totale bijdrage 2017	38
BTW compensatie 2017	38

Financiële ontwikkelingen en risico's

Voor u ligt de begroting 2017 van de Stichting Goois Natuurreservaat (GNR). Na een schets van de relevante actuele ontwikkelingen wordt ingegaan op het vraagstuk van risico management.

Risicobeheer of risicomangement is een continu proces dat ten aanzien van de doelstellingen van de stichting GNR risico's identificeert en beoordeelt. Er zijn twee grote gebieden waarop het risicomangement toegepast moet worden;

1. financieel risicomangement richt zich op het beheersen van financiële risico's van de stichting;
2. projectrisicomangement richt zich op het beheersen van risico's in het realiseren van de projecten, zoals die financieel mogelijk worden gemaakt door onder andere de bijdrage van de Nationale Postcode Loterij.

Actualiteit

Het ondernemen van een bedrijf of een stichting als die van GNR, gaat gepaard met risico's en kwetsbaarheden. Met behulp van een goed 'dashboard' met de passende instrumenten kan dan gestuurd worden op beperking of vermindering daarvan.

Nadat het beoogde samenwerkingsmodel met de PWN in het voorjaar van 2015 werd gestopt door het ontbreken van voldoende draagvlak in de Gooise samenleving, is de stichting in het najaar van 2015 gestart met de verkenning naar samenwerking met de Regio Gooi- en Vechtstreek voor de ondersteuning van het primaire proces, het terreinbeheer. De vraagstelling was of de Regio het GNR kon helpen in het borgen van die ondersteunende functies en het invullen van niet belegde domeinen zoals HRM en vastgoed. Deze risico's en kwetsbaarheden op het gebied van bedrijfsvoering en projecten waren voor het eerst in een analyse in 2012 benoemd (Poelmann, 2012) en nog eens onderstreept in de benchmarkstudie uit 2013 (Van Manen, 2013). In de jaren na 2012 zijn er daarnaast nieuwe risico's ontstaan, die vanaf 2014 begrotingsknelpunten zijn gaan opleveren. In eerste instantie zijn die uit de reserves gedekt. In de begrotingswijziging voor 2015 is daarop ingegaan. In het najaar van 2015 is door het bestuur het Transitieplan vastgesteld dat in de periode tot medio maart 2016 voorlag bij de gemeenteraden en provinciale staten voor een eventuele zienswijze. In de zomer van 2016 zal het bestuur naar verwachting een keuze maken voor het toekomstbestendig scenario van GNR.

In het Transitieplan (november 2015) onderscheidt het bestuur vier lijnen:

1. Versterken van de identiteit, op een gezonde wijze ingebed in de Gooise regio als randvoorwaardelijk en kansen creërende factor.
2. Versterken van de bestuurskracht, door modernisering van het bestuur en de bestuurlijke verhoudingen.
3. Versterken van de werkorganisatie door het wegnemen van knelpunten en het versterken van ontwikkel- en beheerfunctie binnen de organisatie en in netwerkverband.
4. Versterken van de financiële positie vanuit participanten en alternatieve bronnen.

Het doel is de stichting robuuster en toekomstbestendiger te maken. Eind 2015, begin 2016 werd de financiële situatie van de stichting versterkt, doordat de participanten de algemene reserve hebben weten aan te vullen via de € 1,00 per inwoner actie. Daarmee ontstond weer voldoende eigen financiële dekkingsmogelijkheden om tegenvallers en onvoorziene uitgaven zelf op te kunnen vangen.

Op het moment van het opstellen van onderhavige begroting 2017 zijn er nog een aantal risico's te benoemen:

1. De financiële gevolgen van een eventuele uittreding van de participant Amsterdam zal over de andere participanten moeten worden verdeeld. Daarover is in het Transitieplan een passage opgenomen. Het Transitieplan rept van een "eigen financieringsarrangement na ommekomst van de uittredingsperiode" (p. 8 Transitieplan). In mei 2016 wordt een uitspraak van de Hoge Raad verwacht.
2. Mogelijke uitbesteding van de ondersteuningstaken bij de Regio Gooi- en Vechtstreek. Het gaat hier om het beleggen van HRM, ICT, juridische aangelegenheden, administratie en financiën. Het financiële arrangement hiervoor zal in 2016 worden opgezet.
3. De herziening van het bestuursmodel op moderne leest met een onafhankelijke interim voorzitter, een Raad van Toezicht model en een groter mandaat voor de directeur-rentmeester. Daarmee wordt afgestapt van het sinds 1932 gehanteerde AB/ en DB bestuursmodel.
4. De invulling van de vrijgekomen vacatures, de besteding van het transitiebudget gedurende drie jaar (2016-2018) en de effecten van samenwerking in de regio ten behoeve van een grotere fondsenwervingscapaciteit.
5. De door het bestuur gewenste overstap van de provinciale CAO naar de gemeentelijke CAO teneinde een betere ondersteuning te kunnen krijgen vanuit de Regio Gooi- en Vechtstreek. Voor deze overstap is een nieuw financieel arrangement nodig.
6. Zicht op de effecten van het ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen en alternatieve financieringsbronnen.

Ad 1) Medio mei 2016 wordt de uitspraak verwacht van de Hoge Raad in het cassatieverzoek over de wens van de participant Amsterdam om uit de stichting GNR te treden. De meeste kosten van de inzet van de advocaat namens de participanten zijn door de participanten zelf gedragen. Hoewel de stichting zelf ook gedaagde was, zijn er behoudens de kosten voor de ureninzet van directie, staf en control geen directe kosten gemaakt. Ten tijde van het opstellen van onderhavige begroting is nog onduidelijk hoe de uitspraak van de HR zal worden en welke financiële risico's daar uit voort gaan vloeien. Bij directe uittreding zonder financiële nabetaling, ontstaat er per 01-01-2017 een fors financieel jaarlijks dekkingsprobleem van circa € 180.000.

Op basis van de Samenwerkingsovereenkomst zouden de overblijvende participanten zorg moeten dragen voor dekking van dit financiële probleem. Sommige participanten hebben in het verleden hierbij al aangegeven dat extra uitgaven voor hen niet bespreekbaar lijken. Daarnaast maakte de provincie Noord-Holland in januari '16 bekend dat de bijdrage aan GNR (als subsidie aangemerkt) zal worden 'bevroren' op het niveau van € 510.000 jaarlijks zonder indexering. Bij de eerstvolgende herziening van de financiële overeenkomst (voorzien voor de tweede helft van 2016) zal dit punt door de provincie worden ingebracht. Deze overeenkomst kan 1 keer per tien jaar worden herzien en is enkele jaren uitgesteld door de lopende rechtszaak met Amsterdam.

In het Transitieplan zelf wordt gesproken over 'een nog te sluiten financieel arrangement' in het geval Amsterdam vertrekt. Door de organisatie is aangedrongen op het spoedig verduidelijken van dat arrangement met een een nieuwe verdeelsleutel, zodat dat risico weg is.

Ad 2) Het versterken van de ondersteunende functies onder andere door de samenwerking met de Regio Gooi- en Vechtstreek, zo nodig aangevuld met capaciteit vanuit de grotere participerende gemeenten. Het gaat hierbij om taken op het gebied van personeel, informatie

organisatie, financiën, automatisering, huisvesting en communicatie, de zogenaamde PICOFACH taken. In het voorjaar van 2016 zullen deze gesprekken worden beëindigd en dan zal ook duidelijk zijn, welk financieel arrangement de grondslag kan vormen voor de beoogde samenwerking. En of de ondersteuning inderdaad leidt tot een versterking van de organisatie en minder risico's en kwetsbaarheden.

Ad 3) De herziening van het bestuursmodel moet leiden tot een versterking van de bestuurskracht en slagkracht van de organisatie. Er wordt voorgesteld om een onafhankelijk voorzitter aan te stellen te komen en een Raad van Toezicht, waarin de huidige bestuursleden kunnen worden benoemd. Op dit moment is het nog onduidelijk of dit voorstel voldoende politieke steun krijgt vanuit de raden en staten en of er financiële consequenties aan verbonden zijn.

Ad 4) In het Transitieplan is vastgelegd dat met inachtneming van de bestaande rechten voor de werknemers van het GNR een overstap zal worden gemaakt naar de gemeentelijke cao, teneinde adequate ondersteuning vanuit de Regio te kunnen krijgen. Voor het onderzoeken van de haalbaarheid hiervan en voor het behartigen van de belangen van het personeel zal apart dekking moeten worden gezocht.

Ad 5) In het Transitieplan wordt ingezet op het versterken van de externe fondsenwerving en op het vinden van nieuwe financieringsbronnen die gerelateerd zijn aan de functie van de Gooise natuur bij belanghebbenden in en buiten de regio. Tevens moeten er scenario's worden ontwikkeld voor het aantrekken van alternatieve financieringsbronnen. Er is op dit moment nog geen zicht op aard en omvang en duur van dergelijke alternatieve mogelijkheden.

Risico's

Personeel

De stichting is qua rechtsvorm een particuliere stichting. De rechtspositie van het personeel is gebaseerd op de rechtspositie van de provincie. Dit houdt in dat de stichting in het kader van de sociale zekerheid aangemerkt wordt als een zogenaamde 'eigenrisicodrager' en dat het personeel voor de pensioenvoorziening is ondergebracht bij de APG groep (voorheen ABP).

Het eigen risicodragerschap brengt, zoals het woord al aangeeft, de nodige risico's met zich mee. Bij ontslag of beëindiging van een dienstverband van een personeelslid, ook als gevolg van het van rechtswege ophouden van het dienstverband (aanstelling voor bepaalde tijd), houdt dit in dat de WW-uitkeringslasten ten laste komen van de stichting (afhankelijk van het arbeidsverleden en de leeftijd van de betrokkene maximaal 24 maanden). Binnen de exploitatie van de stichting is hiervoor geen voorziening getroffen en eventuele lasten komen dan ook rechtstreeks ten laste van de exploitatie van het betreffende jaar.

De stichting is ook eigen risicodrager voor (langdurig) ziekteverzuim. Uit eerder onderzoek is gebleken dat het niet rendabel is om hiervoor een verzekering af te sluiten. Voor vervanging wegens (langdurige) ziekte is binnen de exploitatie geen bedrag opgenomen. Gelet op de grootte van de organisatie kan dit vooral gevolgen hebben voor de dagelijkse bedrijfsvoering. Bij een aantal (langdurige) ziektegevallen tegelijk bestaat het risico dat werkzaamheden niet meer uitgevoerd worden en toezicht en handhaving in de terreinen

noodgedwongen zullen moeten worden verminderd, dan wel moeten worden uitbesteed. Vanwege het grotere aantal oudere werknemers is er een verhoogde kans op ziekteverzuim.

In de begroting 2017 is een reguliere formatie opgenomen van 27,64 fte. Van deze formatie wordt 3,34 fte (inclusief 0,59 fte projectcontrol), hetzij direct, dan wel indirect toegerekend aan projecten (ruim € 240.000). Wanneer de financiering van de projecten of de begunstigersbijdragen bij de Steunstichting wegvalt, vervalt ook de dekking van de genoemde formatie en zal dit een behoorlijke organisatieaanpassing bij het GNR tot gevolg moeten hebben. Het risico is aanwezig om dan gedurende een bepaalde periode met ongedekte lasten geconfronteerd te worden.

Projecten

Binnen de stichting worden diverse projecten uitgevoerd (gemiddelde jaarlijkse omzet circa € 1 tot € 1,5 miljoen). Veel van deze projecten kennen behalve de eigen bijdrage ook subsidies en bijdragen van derden. De subsidies en bijdragen van derden zijn gebaseerd op vooraf ingediende kostenramingen. Eventuele overschrijdingen bij de uitvoering zijn veelal niet verrekenbaar en komen voor risico en rekening van de stichting. Voor de afdekking van dit risico wordt een bestemmingsreserve bijzondere projecten aangehouden (stand per ultimo 2015 circa. € 83.000).

Voor de eigen bijdragen voor de uitvoering van de projecten is de stichting onder meer afhankelijk van de bijdragen van de Stichting Steun Goois Natuurreservaat. Deze stichting krijgt haar inkomsten voornamelijk uit begunstigersbijdragen, nalatenschappen en een jaarlijkse bijdrage van de Nationale Postcode Loterij. Vooral de laatste bijdrage is een substantieel bedrag en wordt door de NPL, mits de opbrengsten dit toelaten weliswaar jaarlijks, maar telkens voor een periode van vijf jaar toegekend. De huidige periode eindigt in 2016. Wanneer de Steunstichting niet meer als beneficiant van de NPL wordt aangemerkt en de participanten geen vervangende financiële middelen beschikbaar stellen, zullen de ambities voor het realiseren van projecten in overeenstemming met de dan beschikbare middelen moeten worden bijgesteld. Dit zal zich uiten in de voorgenomen projecten uit het Beheerplan 2010-2019 en in de personeelsformatie van de stichting (zie ook de toelichting hiervoor onder 'Personeel').

Beheer

Subsidies

Vanaf 2011 ontvangt de stichting in het kader van de Subsidieregeling Natuur en Landschap een bedrag van circa € 470.000. Aan het einde van de subsidieperiode 2011-2016 zal de stichting verantwoording moeten afleggen over de wijze waarop ze in deze periode het beheer heeft uitgevoerd en hoe dat in relatie staat tot de in de beschikking opgenomen prestatieverplichtingen. Wanneer hieraan onvoldoende voldaan zou zijn, kan de subsidieverstrekker een deel van de subsidie terugvorderen. In 2016 zal een nieuwe aanvraag worden ingediend voor de SNL regeling.

Onroerend goed

Uit een eerdere vastgoedinventarisatie kwam naar voren dat er voor een duurzaam onderhoud jaarlijks een bedrag van tussen de € 100.000 en € 140.000 bovenop het bedrag in de begroting benodigd was. In 2012 is een aanvang gemaakt om dit om te buigen naar een meer dekkende variant, tevens is een forse toevoeging gedaan aan de bestemmingsreserve

(onderhoud) gebouwd vastgoed, zodat een substantieel deel van het gesignaleerde risico is afgedekt. Per ultimo 2015 kent de reserve een stand van bijna € 262.000,-.

BTW Compensatiefonds

De stichting is door de Belastingdienst aangemerkt als samenwerkingsverband dat met betrekking tot de omzetbelasting de transparantieregeling mag toepassen. Dit houdt in dat de door de Stichting Gooisch Natuurreservaat betaalde omzetbelasting momenteel verrekend wordt door de participanten van het Goois Natuurreservaat. De stichting of de participanten kunnen aan de beschikking van de Inspecteur BD echter geen rechten ontleen ten aanzien van het duurzaam voortbestaan van deze aanmerking. Hoewel deze onzekerheid niet direct een risico voor de stichting inhoudt, betreft dit wel een mogelijk risico voor de participanten en daarmee toch een indirect risico voor de stichting. In 2016 wil het bestuur opnieuw tot een onderling gesprek komen om de haalbaarheid te bepalen of de compensatiegelden terug kunnen vloeien in de stichting. Daarmee zou een robuustere financiële situatie ontstaan.

Inhoudelijke Speerpunten voor 2017

De core business van de stichting is het verwerven en ten eeuwigden dag beheeren van de natuurterreinen, welke tevens belangrijke recreatieve functies hebben.

Doelen

De Stichting Gooisch Natuurreservaat is in 1932 opgericht om de Gooise natuur in stand te houden. Het is op de Nederlandse schaal een uniek samenwerkingsverband van de gemeenten Amsterdam, Blaricum, Gooise Meren (vanaf 01-01-2016 fusie tussen Bussum, Naarden en Muiden), Hilversum, Huizen, Laren en de provincie Noord-Holland. Zij zijn de participanten, die jaarlijks financieel bijdragen aan de exploitatie van de stichting. In de Beheervisie en beheerplan 2010-2019 en op de website van het Goois Natuurreservaat (www.gnr.nl) staat het ontstaan en de geschiedenis van de stichting beschreven.

Het statutaire doel (artikel 2) van de Stichting Gooisch Natuurreservaat is:

- de instandhouding van het natuurschoon in het Gooi door de verkrijging van de aldaar gelegen terreinen, ten einde deze ten eeuwigden dag ongeschonden als natuurreservaat te behouden,
- en
- aan het publiek, door vrije toegang tot die terreinen onder eventueel te stellen bepalingen, het genot van dat natuurschoon te verzekeren.

De natuur en de recreatie

De basis van het bestaan van het Goois Natuurreservaat richt zich op de zorg en het in stand houden van de natuurgebieden. Het betreft bossen, stuifzanden, akkergebieden en heidevelden. De gebieden zijn van natuurwetenschappelijke, landschappelijke, cultuurhistorische, archeologische en aardkundige waarde. Een groot deel van de gebieden heeft een beschermde status als beschermd natuurmonument, NNN, voorheen EHS genoemd (ecologische hoofdstructuur) en of is aangewezen als aardkundig monument. Ook zijn er meer dan 50 archeologisch beschermde monumenten aanwezig. Er is sprake van een grote diversiteit aan flora en fauna met meer dan 1.000 soorten (biodiversiteit). De gemeentelijke planologie is in dit verband van groot belang. Deze mag geen ruimte bieden voor ontwikkelingen die de natuurwaarde kunnen bedreigen.

De natuurgebieden zijn grotendeels goed toegankelijk voor wandelaars, fietsers en ruiters. Er wordt een uitgebreid netwerk aan recreatieve wandel- en fietspaden in stand gehouden evenals uitzichtpunten, dagrecreatie- en parkeerterreinen.

Een zorgvuldig beheer om deze waarden 'ten eeuwigden' te beschermen en te behouden en het voorzieningsniveau op peil te houden is essentieel. Veel van het natuur- en recreatiebeheer en het onderhoud is op in stand houding gericht, is cyclisch en komt jaarlijks terug. In uw begroting zijn het beheer en de daarvoor benodigde middelen opgenomen in de paragrafen natuurbeheer en recreatie. Ongeveer de helft van de kosten die de stichting maakt, is nodig om een goed natuur- en recreatiebeheer te voeren.

Het jaarlijks en dagelijks terreinbeheer en onderhoud vindt zijn grondslag in de 'Beheervisie en beheerplan 2010-2019'. In het beheerplan zijn ook inrichtingsvoorstellen en ambities opgenomen. Deze maken geen onderdeel uit van het reguliere beheer en worden projectgewijs opgepakt. In het geval er mogelijkheden zijn tot realisatie (bestuurlijk, beleidsmatig en qua draagvlak en financiën) worden deze uitgewerkt en uitgevoerd. Hiervoor worden niet de middelen uit de onderhavige begroting aangewend maar subsidies en bijdragen van de Stichting Steun Goois Natuurreservaat.

Het verwerven van nieuwe natuurgebieden of delen daarvan zal in 2016 alleen kunnen worden gerealiseerd als de kosten van aankoop, meerjarig onderhoud en beheer zijn gedekt. Aan monitoring blijft behoefte bestaan en dat zal voornamelijk vooral op basis van inzet van vrijwilligers gebeuren. Zij zullen informatie verzamelen over de aanwezigheid van planten en diersoorten in het Goois Natuurreservaat.

Er zijn zeer veel projecten in uitvoering en voorbereiding in en om het Goois Natuurreservaat zoals de realisatie van ecologische verbindingen en gebiedsontwikkelingsprojecten. Externe partners zoals bijvoorbeeld RWS en ProRail nemen hierin veelal het voortouw. Ten behoeve van de kwaliteit van natuur en landschap, de recreatieve mogelijkheden en biodiversiteit wordt waar mogelijk en zinvol, geparticipeerd en ondersteuning geboden.

Gebiedsontwikkeling

De stichting werkt samen met vele andere organisaties, vrijwilligers en bedrijfsleven aan het verbeteren van de ruimtelijke en ecologische kwaliteit in het Gooi. Het is een zeer belangrijk onderdeel van het werk van het GNR. Dat doet ze vanuit haar statutaire doelen om de bestaande kwaliteiten van de natuurterreinen in stand te houden, te herstellen en verbeteren, en door het realiseren van verbindingen tussen de natuurgebieden.

Ook in 2017 zullen een aantal gebiedsprojecten primaire aandacht krijgen. Soms op eigen initiatief, veel vaker op uitnodiging van Gooise gemeenten en/of andere partijen. Er wordt gewerkt in en aan de voorbereiding en realisatie van de volgende projecten:

- HOV
- Monnikenberg (nieuwbouw Tergooi, MEREM, HPG)
- Waterparel Hilversums Wasmeer
- Ecoduct NH216 spoorbaan Hilversum-Baarn (Anna's Hoeve-Monnikenberg)
- Verbreding A27 met compensatie plan Huydecopersweg
- Naar verwachting de herinrichting van de Franse Kampweg.
- MOB complex Bussum

Draagvlak en betrekken van de bevolking, politiek, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en bezoekers

Het werken aan betrokkenheid en draagvlak bij de plaatselijke bevolking, de overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en bezoekers is een continu proces, waar veel geld en capaciteit voor nodig is. Binnen de begroting zijn er maar beperkte mogelijkheden voor voorlichting aan het publiek, publieksevenementen, educatie-activiteiten en stimuleren en daadwerkelijk faciliteren en inzetten van vrijwilligers. Mede op basis van bijdragen van de Stichting Steun Goois Natuurreservaat wordt in 2017 gewerkt aan:

- a. het uitbreiden van het aantal actieve vrijwilligers. Daarbij zal het accent vanwege beperkingen in de personele aansturing van de organisatie liggen op meer zelfredzaamheid/zelfsturing van vrijwilligersgroepen, binnen de kaders van het beheer(plan) van de stichting. Er wordt inmiddels goed samengewerkt binnen de provincie Noord-Holland via de Groene Academie, op basis waarvan de verdere professionalisering van het vrijwilligerswerk vorm krijgt. Begin 2016 is het aantal actieve vrijwilligers circa 380. Het streven is om op circa 450 te komen in 2017, mits de opvang en begeleiding goed geregeld kan worden.
- b. het uitbouwen van een netwerk met bedrijven in de regio, uitmondend in een toename van het aantal bedrijfsbegunstigers en een stijging van de financiële bijdragen voor projecten (aan de Stichting Steun Goois Natuurreservaat). Daartoe is onder andere een fondsenwerver aangesteld en een nieuw communicatiebeleid vastgesteld. Onder andere het transitiebudget kan daarvoor worden aangewend. De eerste jaren zal de aanstelling van een fondsenwerver echter geld kosten. De verwachting is dat na circa 4 jaar er een inkomstenstroom op gang gaat komen.
- c. het vergroten van de naamsbekendheid en het aantal betalende begunstigers door inzet van een GNR-promoteam bij acties en evenementen in het Gooi. Van groot belang hierbij is ook de oprichting in 2015 van de Gooische Mij, een samenwerkingsverband van het GNR met twee lokale ondernemers die het maken en verkopen van regionale producten koppelen aan steun voor de stichting GNR. De Gooische Mij wil er per jaar zo minimaal 300 nieuwe begunstigers voor GNR bij krijgen.
- d. het faciliteren van de verdere samenwerking in de Infoschuur tussen de Gooise natuur- en erfgoedgroepen (inclusief Goois Natuurreservaat) in het belang van voorlichting, educatie en draagvlakversterking. Indien mogelijk wordt opnieuw een beroep gedaan op onder andere het provinciale Fonds Betrekken bij Groen.
- e. het aantrekken voor 2 jaar (door de Stichting Steun betaalde) communicatie- en marketingmedewerker heeft in 2016 verder geleid tot een veel grotere zichtbaarheid van GNR in de regio- (door bij veel meer evenementen in de regio aanwezig te zijn en ook veel meer eigen activiteiten te kunnen ontplooiën) en een enorme toename van de zichtbaarheid op sociale media. Dit laat zich zien door een grote toename van het aantal 'likers' of volgers op Facebook, van 100 naar nu al ruim boven de 5.000. In de eerste helft van 2016 moet worden bepaald of dit verder voortgang zal krijgen.

Bestuur, en de middelen

De provinciale middelen voor aankoop en inrichting van natuurhectares zijn beperkt. Op het vlak van middelen voor beheer en onderhoud is de SNL bijdrage van toepassing die loopt tot en met 2016. In 2016 wordt een aanvraag ingediend voor een nieuwe periode vanaf 2017.

De participantenbijdrage is een onontbeerlijk onderdeel om de bedrijfsvoering op te baseren. Tegelijkertijd speelt een eigenstandige behoefte bij de participanten van de stichting om de kosten te verminderen dat wil zeggen de participantenbijdrage te doen dalen. In dit verband is de al eerder weergegeven onderzoek naar alternatieve financieringsbronnen van belang.

Binnen de exploitatie van het Goois Natuurreservaat lijken er gezien de statuten, de aard van de bezittingen, de hoge beschermingsstatus en juridische beperkingen, slechts zeer beperkte mogelijkheden om eigenstandig substantiele opbrengsten te genereren (verhuur van grond, gebouwen en terreinen voor evenementen). Waar mogelijk zijn bestaande overeenkomsten geactualiseerd en opbrengsten verhoogd. Waar mogelijk zullen ook de verkoop van hout en vlees van vee onder de noemer van 'gebiedseigen' of streekproduct verder worden ontwikkeld. GNR kan dit niet allemaal alleen, maar zoekt hierbij vooral aansluiting op de bestaande initiatieven. De al eerder genoemde Gooische Mij vormt een belangrijke nieuwe partij die een grote aanjaagrol kan spelen bij het uitdragen van streekproducten en het genereren van een Gooibreed draagvlak.

Organisatie

Met behulp van een collega organisatie is in 2015 een persoonlijk flexibiliteit keuze budget ontwikkeld, welke in 2016 is ingevoerd.

Natuurbeheer

Algemeen

Beschikking Subsidiestelsel Natuur en Landschapsbeheer.

Op dit onderdeel wordt ook het natuur- en landschapsdeel van de subsidie in het kader van het Subsidiestelsel Natuur en Landschapsbeheer begroot. In 2016 zal een nieuwe aanvraag voor de SNL regeling voor de periode 2017-2022 worden ingediend.

Bosbeheer

Het bosareaal beslaat ongeveer 1.640 hectare. Jaarlijks worden bospercelen in het kader van omvorming van naald- naar loofbos gekapt en worden de niet gebiedseigen soorten Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik die de natuurlijke bosontwikkeling verstoren, teruggedrongen. Deze boswerkzaamheden worden omgegeven met de benodigde communicatie naar het publiek om het draagvlak voor ons werk te behouden.

Het vrijkomende naaldhout wordt verkocht aan de aannemer of wordt vanaf 2015 bij voorkeur gebruikt in het kader van het ontwikkelen van een eigen streekproductenlijn, in samenwerking met de Gooische MIJ, 'Slow Wood' (Goois Hout). In een aantal gevallen wordt bos aangeplant daar waar is gekapt. De kosten van aanplant, bestrijding van Amerikaanse vogelkers en bosomvorming en communicatie worden gedekt uit de opbrengsten van verkoop van hout, buiten de hiervoor eventueel aanvullend te verkrijgen projectsubsidies of projectbijdragen. Lopende het boekjaar wordt de locatie waar de boswerkzaamheden gaan plaatsvinden bepaald, zodat ingespeeld kan worden op actualiteiten en benodigd draagvlak.

Een steeds terugkerende en groeiende kostenpost is gelegen in het voorkomen van risico's in onze gebieden. Door de grote randlengte van het natuurgebied, de stijgende leeftijd van de bossen en het veelvuldig grenzen aan wegen, woonhuizen en tuinen, moet de stichting in toenemende mate voldoen aan haar wettelijke verplichting om bomen aan de rand te (doen) snoeien. De veiligheid van aanwonende en de bezoekers in onze bossen en de risico aansprakelijkheid spelen hierbij een rol. Het is arbeidsintensief en gespecialiseerd werk waarbij gebruik wordt gemaakt van hoogwerkers en dat veelal wordt uitbesteed.

Heidebeheer

Binnen het heidelandschap wordt onderscheid gemaakt tussen droge heide, natte heide en de stuifzanden. De totale oppervlakte bedraagt ongeveer 900 hectare.

Een belangrijke beheermaatregel in het heidelandschap is het jaarlijkse verwijderen van bomen en struiken om het landschap open en de heidelevensgemeenschappen in stand te houden. In 2016 zal dat in beperkte mate het geval zijn, omdat de hergroei van bomen en struiken aan het afnemen is. Dat is het gevolg van succesvol beheer in de afgelopen jaren. Het beheer zal zich in 2016 opnieuw richten op kleinschalig plaggen. Hiermee wordt pleksgewijs de heideontwikkeling terug gezet naar de beginfase (open zand). De plagplekken worden zodanig gekozen dat patronen van grote vlakken met heide van gelijke leeftijd, ontstaan door grootschalig plaggen in het verleden, worden doorbroken. Hierdoor neemt het risico van heidesterven door het heidehaantje danig af. Dit komt de kwaliteit van de heidelevensgemeenschap te goede. De kleinschalige plagplekken zullen een totale omvang van enkele hectaren hebben verspreid over diverse heideterreinen. Daarnaast zal op beperkte schaal heideherstel worden gerealiseerd waar de hei is dichtgegroeid met bos. De locaties worden lopende het jaar gekozen op basis van heersende inzichten.

Begrazing

Ongeveer 1.500 ha van het totale terreinbezit van circa 2.800 ha wordt begraasd. Door begrazing wordt de heide vitaal gehouden, blijft vergrassing onder controle en worden bebossing en de invasieve soort Amerikaanse vogelkers teruggedrongen. De combinatiebegrazing door schapen en runderen geeft het beste effect. De runderen eten de wat grovere begroeiing en maken met hun hoeven de bodem los waardoor er kruiden- en heidezaad kan ontkiemen. De mest van de grazers zorgt voor ruige plekken. Die dragen bij aan de diversiteit aan flora en fauna. Dit begrazingsbeheer zal worden gecontinueerd in 2017.

Om de begrazing mogelijk te maken heeft de stichting in eigen beheer de beschikking over 2 schaapskuddes met in totaal 325 schapen en 60 runderen. Voor de schaapskuddes worden 2 schaapskooien en diverse veekralen in stand gehouden. Daarnaast zijn er kosten van materieel en gereedschappen, veevoer, wettelijk verplichte dierregistratie, watervoorzieningen in de terreinen en controle en behandeling door dierenartsen. Ook wordt samengewerkt met de organisatie Free Nature die de runderen levert voor winterbegrazing met Galloway-runderen op de Zuiderheide, in het Hilversums wasmeer en De Zuid. De aanwezigheid van runderen en schapen in de terreinen draagt in hoge mate bij aan de cultuurhistorische en toeristisch-recreatieve belevingswaarde van het Gooise landschap en wordt beschouwd als een belangrijke peiler van het draagvlak voor de stichting onder de Gooise bevolking.

Alle voorzieningen in de 16 begrazingsgebieden voor het vee zoals drinkwaterbakken, de 76 km aan hekwerken en dergelijke worden in 2017 actief gecontroleerd en in stand gehouden, deels door de eigen medewerkers en deels op basis van uitbesteed werk.

De kuddes zijn voor veel Gooiers en bezoekers aanleiding om financiële steun (aan de Stichting Steun) te betuigen. In 2017 zal daartoe weer actief op worden ingezet.

Graslandbeheer

De stichting heeft diverse soorten grasland in beheer. Graslanden zonder hoge ecologische waarden worden door pachters en huurders beheerd. Daarnaast beheert de stichting verschillende ecologische bijzonder waardevolle graslanden zoals de zeer kwetsbare en kleinschalige leemkuilen, kalkterreintjes in Zanderij Crailoo, de vochtige heischraalgraslanden van Cruysbergen en het Laarder Wasmeergebied. Deze terreinen kennen een zeer hoge biodiversiteit vanwege het voorkomen van veel bijzondere planten en insecten. Naar verwachting zal ook het Gijzenveen zich ontwikkelen tot een gebied met hoge biodiversiteit. Om deze kwaliteit te behouden zal ook in 2017 maaibeheer noodzakelijk blijven. Dit brengt verhoudingsgewijs hoge kosten met zich mee. Het maaien is echter essentieel om dichtgroeien met bomen en struiken te voorkomen, maar ook om voedingstoffen af te voeren, waardoor zeldzame vegetaties met bijzondere planten en dieren in stand blijven.

Akkerbeheer

Ongeveer de helft van het aantal akkers van de stichting zal in 2016 zijn verpacht aan boeren (24 ha). Dit levert nog enige pachtopbrengsten op. 4 ha is in gebruik gegeven aan de Stichting Oude Landbouwgewassen Laren (SOLL) die in en rondom Laren het akkerlandschap in ere houdt door de teelt van traditionele landbouwgewassen. Ook zijn

enkele percelen (5 ha) op jaarbasis aan een particulier in gebruik gegeven. Ongeveer 13 ha is in eigen beheer. Dicht bij de dorpskernen worden traditionele gewassen zoals rogge, gerst en boekweit verbouwd inclusief bemesting, vooral om het aantrekkelijke landschapsbeeld in stand te houden. Verder van het stedelijk gebied worden de akkers niet meer bemest. Daar is ook ruimte om gewassen niet te oogsten, zodat de zaden van deze gewassen ten goede komen aan de fauna.

Wateren

De stichting heeft voor de wateren in Zanderij Cruysbergen een wettelijke schoonplicht. Ook in 2017 wordt de begroeiing in het najaar verwijderd. Verschillende amfibieënpoelen en andere watergangen (Zanderij Cruysbergen en Zanderij Crailoo) worden veelal gefaseerd geschoond. De wateren bij Reigerseiland/De Beek zitten vol blad en functioneren ecologisch niet goed meer. Er is hier sprake van achterstallig onderhoud. Door middel van een jaarlijkse dotatie ad € 10.000 in het baggerfonds worden hiervoor middelen gereserveerd. In 2015 is een projectvoorstel voor baggerwerk voorbereid zodat de werkzaamheden in 2016 kunnen starten en voor maart 2017 zullen zijn afgerond. Diverse poelen worden gefaseerd ontdaan van rietbegroeiing zodat ze geschikt blijven als leefgebied voor amfibieën.

Landschappelijke elementen

Er zijn diverse bossingels, houtwallen, bomenrijen en lanen die ook in 2017 weer beheer vragen zoals snoei vanwege de veiligheid, verwijderen van Amerikaanse vogelkers en het vervangen van laanbomen.

Archeologische elementen

Voor de meer dan 50 archeologische monumenten is een meerjaren-onderhoudsprogramma beschikbaar. Op basis hiervan vinden onderhoudswerkzaamheden plaats die nodig zijn om de monumenten in stand te houden. De werkzaamheden in 2017 bestaan onder meer uit het verwijderen van bomen en struiken op grafheuvels en het dichten van door konijnen en honden gegraven gaten. Dit wordt deels aan een aannemer uitbesteed en deels door vrijwilligers gedaan. Vanaf 2012 is hiervoor een onderhoud- en instandhoudingbijdrage van de rijksoverheid ter beschikking gekomen (BRIM-subsidie), waarbij 2017 het laatste jaar is waarin subsidie wordt verkregen.

Tuinen, erven en hagen

De tuinen rondom het kantoor en op enkele plekken in de terreinen worden ook in 2017 ontdaan van onkruid. Beuken- en meidoornhagen en bomen worden jaarlijks geknipt respectievelijk gesnoeid.

Beheer wegen

De onverharde wegen waarvoor de stichting beheerverantwoordelijkheid draagt worden enkele malen per jaar onderhouden (dichten van kuilen, schaven, onder profiel brengen). Deels gebeurt dit in eigen beheer en deels door een loonwerkbbedrijf. De onderhoudsbehoefte hangt af van de aard en frequentie van het gebruik en van het aantal aanwonenden dat van de weg gebruik maakt. Het onderhoud neemt toe bij gebruik door zwaarder verkeer en bouwverkeer.

Gebouwen natuurbeheer

Om natuur- en recreatiebeheer mogelijk te maken zijn ook gebouwen nodig. Daaronder vallen het kantoor, dienstwoningen, dienstgebouwen (werkplaatsen, materiaalopslag en materieelstalling), schaapskooien, inforuimten en blokhut, inclusief beveiliging en installaties (inclusief inbraakbeveiliging, noodverlichting, brandblusvoorzieningen, rioolgemalen, Legionella-controles en bliksemafleiders). Voor deze gebouwen worden kosten gemaakt aan nutsvoorzieningen, energieverbruik, onderhoud en OZB. De gebouwen worden in 2017 onderhouden om de goede staat van onderhoud op peil te houden. Het energieverbruik wordt kritisch bezien en waar mogelijk verduurzaamd.

Faunabeheer

De stichting heeft enkele tientallen dassentunnels, amfibieën- en faunagoten aangelegd; een aantal is bij de stichting in beheer. Deze faunavoorzieningen dienen jaarlijks te worden geschoond. In onze terreinen vindt weliswaar geen beheerjacht plaats, maar wel worden gewonde, zieke en verzwakte reeën uit hun lijden verlost op basis van een vergunning van de provincie. Hiervoor zijn twee geweren beschikbaar plus machtigingen voor boswachters om de vergunning toe te passen.

Financiën

Natuurbeheer

	realisatie	begroting		meerjarenramingen		
	2015	gew.2016	2017	2018	2019	2020
Totale lasten	1.220.070	1.131.950	941.220	941.220	941.220	941.220
Totale baten	1.005.080	543.630	545.200	545.200	545.200	545.200
Saldo voor reserve mutatie	-214.990	-588.320	-396.020	-396.020	-396.020	-396.020
<i>reserve mutaties</i>						
dotatie reserve begrazing	65.848	28.300	28.600	28.600	28.600	28.600
dotatie (onderhoud)gebouwd vastgoed	56.018	0	0	0	0	0
dotatie reserve herstel bosbrand	3.570	3.570	3.570	3.570	3.570	3.570
dotatie reserve bijz.projecten	50	0	0	0	0	0
onttrekking reserve SNL	77.582	207.000	0	0	0	0
onttrekking reserve begrazing	0	25.190	24.030	24.030	24.030	24.030
onttrekking reserve bijz.projecten	0	0	0	0	0	0
Nadelig saldo na reserve mutatie	-262.894	-388.000	-404.160	-404.160	-404.160	-404.160

specificatie sub-doelen

	begroting 2017		
	lasten	baten	saldo
1.01 Natuurbeheer algemeen	188.070	404.000	215.930
1.02 Bosbeheer	76.410	66.500	-9.910
1.03 Heidebeheer	114.170	22.170	-92.000
1.04 Begrazing	398.360	20.800	-377.560
1.05 Grasland beheer	64.000	0	-64.000
1.06 Akkerbeheer	23.000	14.000	-9.000
1.07 Wateren	21.630	0	-21.630
1.08 Landschappelijke elementen	5.000	0	-5.000
1.09 Archeologische elementen	4.810	4.130	-680
1.10 Tuinen, erven en hagen	2.830	0	-2.830
1.11 Beheer wegen	20.000	0	-20.000
1.12 Gebouwen natuurbeheer	12.710	13.600	890
1.13 Faunabeheer	10.230	0	-10.230
	941.220	545.200	-396.020
1.02 Bosbeheer reserve mutaties	3.570	0	-3.570
1.04 Begrazing reserve mutaties	28.600	24.030	-4.570
Totaal	973.390	569.230	-404.160

Financiële toelichting:

De wijziging in het nadelig saldo ten opzichte van de gewijzigde begroting 2016 wordt voornamelijk veroorzaakt door de doorgevoerde loon- en prijsmutaties 2017 en aanpassingen die voortkomen uit de jaarrekening 2015.

Recreatie

De natuurterreinen van de stichting worden jaarlijks door vele honderdduizenden bezoekers bezocht. In de terreinen wordt buitengewoon veel gewandeld, gefietst, de hond uitgelaten, hardgelopen en paard gereden. Ook zijn er vele wandeltochten en sportevenementen. In 2016/2017 wordt nader onderzoek verricht naar de herkomst en tevredenheid onder de bezoekers. Er zijn toegankelijkheidsbepalingen van kracht die als doel hebben deze vormen van recreatie in goede banen te leiden. Frequent gebruik van de ruiter- en wandelpaden door mountainbikers leidde in de afgelopen jaren regelmatig tot spanningen met andere recreanten. Een andere problematiek betreft de veelvuldig loslopende honden, soms in groepen van wel twintig honden van de hondenuitlaatservices. Dit leidt geregeld tot irritatie bij andere bezoekers en soms tot aantoonbare schade aan de natuur, zoals verwonde of gedode reeën en schade aan recreatievoorzieningen. Het houden van toezicht in combinatie met gerichte voorlichting zullen in 2017 bijdragen aan het voorkomen, beheersen of tegengaan van overlast voor de fauna, het vee en andere bezoekers te voorkomen of tegen te gaan.

Toegangsvoorzieningen

Om de natuurgebieden op de grenzen van het bezit te markeren en tevens te beschermen worden bij de ingangen en aan de randen van de terreinen honderden terreinborden, slagbomen, grensstenen, paaltjes, boomstammen en toegangshekken geplaatst en onderhouden. Er zijn om en nabij 400 publieksdoorgangen ter plaatse van de begrazingshekwerken en 80 bedrijfsdoorgangen (landbouwhekken) die deels door het eigen onderhoudsteam en deels door ingehuurd aannemers onderhouden worden. Daarnaast zijn er in natte gebieden vlonders en bruggen en in gebieden met hellingen een aantal trappen aanwezig om de wandelmogelijkheden in het gebied te verzekeren. De uitzichtpunten Aalberg, Trapjesberg, Tafelberg, Eukenberg en Hilversums wasmeer zijn o.a. voorzien van trappen, grindbodembedekking, palissades en zitbanken. Voor het publiek zijn er in totaal zo'n 90 zitbanken in de terreinen aanwezig. Ook is er een openluchttheater.

Deze voorzieningen hebben jaarlijks veel te lijden van slijtage, gegraaf van honden, vandalisme en vernielingen, bijvoorbeeld in de examentijd, bij hoogzomer en rond de jaarwisseling. Deze vragen dan ook veel onderhoud en kennen een korte levensduur.

Op basis van het in 2014 nieuw vastgestelde beleid wordt 2017 verder gebruikt om tot renovatie van het recreatiemeubilair te komen. Voor de financiële dekking worden particuliere giften en de stichting Steun ingezet.

Er zijn 13 in het veld met paaltjes gemarkeerde wandelroutes, 2 peuterpaden, 3 QR-routes, 2 fietsroutes, de nieuwe Laarder Wasmeer- wandelroute en het meer dan 20 km lange Voetstappenpad rondom Hilversum. Jaarlijks worden deze routes in eigen beheer aangevuld en met inzet van vrijwilligers gecontroleerd, onderhouden en hersteld.

Beschikking Subsidiestelsel Natuur en Landschapsbeheer

Op dit onderdeel wordt het recreatiedeel van de subsidie in het kader van het Subsidiestelsel Natuur en Landschapsbeheer begroot (beperkt deel, circa € 80.000). Medio oktober 2011 is de beschikking ontvangen voor de periode 2011-2016. Zie ook de toelichting bij Natuurbeheer. Overigens dekt deze bijdrage slechts een beperkt deel van de kosten voor beheer en onderhoud van de recreatieve voorzieningen.

In 2016 wordt een nieuwe aanvraag ingediend voor de periode 2017-2022.

Dagrecreatie(terreinen)

Er zijn 30 parkeer- en dagrecreatielocaties voor het publiek. Parkeervakken, halfverhardingen, bermen en beplantingen worden grotendeels door het eigen onderhoudsteam onderhouden. Bomen en struiken worden gesnoeid en speelweides en ruigten op en rondom recreatieplekken worden gemaaid. Diverse parkeer- en dagrecreatieterreinen zijn in de afgelopen jaren (met subsidies) vernieuwd. De staat van onderhoud van diverse andere parkeer- en dagrecreatieterreinen is zodanig dat vernieuwing dringend gewenst is. Hiervoor is in 2015 een vernieuwing- en faseringsplan vastgesteld en financieringsmogelijkheden gezocht. In 2016 kan naar verwachting de uitvoering plaatsvinden, welke nog door zal lopen tot in 2017.

De zeventig afvalbakken worden in de zomer tweemaal per week en in de winter eenmaal per week geleegd. Het afval wordt tegen betaling van kosten afgevoerd naar de afvalverwerker. Daarnaast worden jaarlijks tientallen illegale vuilstorten uit het terrein verwijderd. De kosten van vuilafvoer uit de terreinen stijgen ieder jaar met vijf tot zeven procent. Er wordt niet alleen steeds meer afval in de natuur gedumpt, ook gaan de prijzen voor afvalstort omhoog. Enkele trapveldjes worden in stand gehouden, waarvoor een beperkte financiële bijdrage van de gemeente Hilversum wordt ontvangen.

Fietspaden

De stichting onderhoudt een uitgebreid netwerk van 103 kilometer half verharde fietspaden. 18 kilometer hiervan ligt in Utrecht (de oorsprong hiervan ligt bij het overnemen van de onderhoudstaak van de Rijkswielpadenvereniging Gooi en Eemland). De gemeenten Baarn en Soest verstrekken hiervoor kostendeekkende meerjarige bijdragen.

Eens per vijf, zes jaar moet een nieuwe toplaag worden aangebracht. In de zomer worden langs alle fietspaden de bermen gemaaid, in het najaar wordt blad geblazen en worden bomen en struiken gesnoeid. Ook de veeroosterputten in de fietspaden worden schoongemaakt. De werkzaamheden worden voorbereid, begeleid en voor een klein deel in eigen beheer uitgevoerd door een deeltijd onderhoudsmedewerker rijkswielpaden.

Ruiter- en koetsierpaden

Er is een uitgebreid netwerk van ruim 90 km aan ruiter- en aanspanningenroutes in het Goois Natuurreservaat aanwezig met allerlei voorzieningen om de ruitersport mogelijk te maken. De stichting geeft tegen betaling van een vergoeding de benodigde ruiter- en koetsiersvergunningen af. De toegangsvoorzieningen zoals de vele klaphekken worden onderhouden. Bomen en struiken langs ruiter- en menpaden worden gesnoeid en natte plekken worden omgespit. In 2014 is in samenspraak met de ruiters in het Gooi besloten een gebruikersgroep vanuit de ruiters met een vast contactpersoon van de stichting regelmatig te laten overleggen om eventuele knelpunten tijdig te signaleren en oplossingen te bedenken.

Verblijfsrecreatie

In de terreinen van de stichting zijn twee seizoenskampeerterreinen aanwezig die worden verhuurd aan kampeerstichtingen. De kampeermiddelen zijn aanwezig van 1 april tot 1 oktober. Daarna worden de terreinen leeg opgeleverd. In het winterseizoen vinden er snoeiwerkzaamheden plaats.

Toezicht en handhaving

Boswachters zijn behalve gastheer ook handhaver (BOA, Buitengewoon Opsporingsambtenaar). Zij zien erop toe dat de wetten, bepalingen en regels worden nageleefd en treden op wanneer dat niet het geval is. Verbaal en fysiek geweld tegen de boswachters blijft een zorg. Om hierop professioneel te kunnen reageren, worden zij ook in 2016 getraind op weerbaarheid en conflicthantering. Een voortdurend aandachtspunt is bescherming van het bezit van de stichting aan de randen van haar terreinen. Er is veelvuldig sprake van ongeoorloofd gebruik van grond van de stichting door aanwonenden ('landjepik') evenals dumping van (groen)afval. De boswachters zien hierop toe en ondernemen actie om de situatie terug te draaien. De boswachters hebben eveneens tot taak de voorlichting van het publiek, het houden van excursies, verzorgen van educatie voor schoolkinderen in de schaapskooi en het organiseren en begeleiden van publieksevenementen.

Financiën

Recreatie

	realisatie	begroting		meerjarenramingen		
	2015	gew.2016	2017	2018	2019	2020
Totale lasten	721.280	613.855	623.370	623.370	623.370	623.370
Totale baten	403.455	255.050	257.460	257.460	257.460	257.460
Saldo	-317.825	-358.805	-365.910	-365.910	-365.910	-365.910
<i>reserve mutaties</i>						
dotatie vervanging materieel RPV	12.510	12.635	12.760	12.760	12.760	12.760
dotatie reserve bijz.projecten	1.052					
onttrekking reserve bijz.projecten	56					
Nadelig saldo na reserve mutatie	-331.331	-371.440	-378.670	-378.670	-378.670	-378.670

Specificatie sub-doelen

	begroting 2017		
	lasten	baten	saldo
2.01 Toegangsvoorzieningen	97.300	84.500	-12.800
2.02 Dagrecreatieterreinen	137.720	1.320	-136.400
2.03 Fietspaden	154.610	24.480	-130.130
2.04 Ruiteregeling	29.890	30.000	110
2.05 Verblifsrecreatie	400	117.160	116.760
2.06 Toezicht en handhaving	203.450	0	-203.450
	623.370	257.460	-365.910
2.03 Fietspaden reservemutaties	12.760		-12.760
Totaal	636.130	257.460	-378.670

Financiële toelichting

De wijziging in het nadelig saldo ten opzichte van de begroting 2016 doordat de ramingen zijn aangepast voor loon- en prijsmutaties in 2017.

Gebiedsontwikkeling

Verwerving en verkrijging

In potentie zijn alle terreinen in het Gooi met natuurschoon (met waarden van natuur, landschap of cultuurhistorie) voor de stichting aankoopwaardig. Steeds wordt per terrein afgewogen of verwerving wenselijk en mogelijk is. Verwerving vindt bij voorkeur plaats om niet of met subsidie van de provincie en zo nodig met giften als die van de Stichting Steun. Het zijn echter kansen en mogelijkheden die vaak in 1 keer opkomen. In 2013 is beleid vast gesteld voor de verwerving van nieuwe terreinen.

Beleid- en beheerplanning

Het in de 'Beheervisie en beheerplan 2010-2019' vastgelegde beleid wordt actueel gehouden, evenals de daarvan afgeleide beheerprogramma's van derden. De erin opgenomen doelen worden uitgewerkt in uitvoeringsmaatregelen. Programmatische vertaling vindt plaats in het projectenprogramma en in projecten voor opname in het Programma Groen, Natuurbeheerplan 2015 Provincie Noord-Holland, en het Meerjarenprogramma Ontsnippering (uitvoering provincie). Daarnaast worden projecten geprogrammeerd en voorgedragen voor een bijdrage van de Stichting Steun. Hiermee worden enerzijds projecten gefinancierd waarvoor geen overheidssubsidie beschikbaar is, anderzijds worden hiermee de noodzakelijke keerzijde financieringen verkregen voor de door de overheid te verstrekken subsidies. Door de afnemende beschikbaarheid van subsidies zal een groter beroep op bijdragen van de Stichting Steun worden gedaan. Natuurontwikkeling en recreatie worden gemonitord. De daadwerkelijke uitvoering van projecten is steeds afhankelijk van actuele financieringsmogelijkheden en is niet gekoppeld aan de in de begroting opgenomen reguliere beheermiddelen.

Natuurbescherming

Het Goois Natuurreservaat reageert zo nodig op en verleent medewerking aan de planvorming en regelgeving van Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen. Het doel is ruimtelijke en kwalitatieve bescherming van de terreinen van de stichting. Daarbij behoort eveneens dat de waarden van de voor de terreinen relevante omgeving blijft gewaarborgd en kwalitatief verder wordt ontwikkeld. De stichting volgt de ontwikkeling van het relevante subsidie-instrumentarium van vooral de provincie. De stichting neemt deel aan regulier overleg met de Provincie Noord-Holland, de natuurbeschermingsorganisaties in Noord-Holland, de Gebiedscommissie Amstel, Gooi en Vechtstreek en het Programma Bureau Heel de Heuvelrug. De lagere bijdrage (circa 30%) aan de organisatie van de samenwerkende natuurbeheerorganisaties (NBO) kan vooralsnog worden voortgezet. Mogelijkheden voor bilaterale samenwerking met zusterorganisaties en samenwerking op provinciaal niveau tussen de NBO partners worden benut en verder vorm gegeven wanneer efficiency voordelen zijn te behalen. De stichting neemt deel aan diverse samenwerkingsprojecten van de TBO's zoals de samenwerking BOA's, pool van experts, CMSi en gezamenlijke inkoop. De stichting neemt deel aan de voorbereiding voor het verkrijgen van de status van Geopark voor Gooi- en Vechtstreek.

Onder natuurbescherming valt ook het in stand houden van de eigendomsgrenzen door toezicht en door de administratieve en juridische afwikkeling van grensoverschrijdingen en grensgeschillen.

Voor het uitvoeren van werken of het leggen en onderhouden van infrastructuur in de terreinen wordt toestemming en vergunning verleend.

Financiën

Gebiedsontwikkeling

	realisatie	begroting		meerjarenramingen		
	2015	gew.2016	2017	2018	2019	2020
Totale lasten	543.904	592.515	522.160	522.160	522.160	522.160
Totale baten	116.557	239.200	190.000	190.000	190.000	190.000
saldo	-427.347	-353.315	-332.160	-332.160	-332.160	-332.160
<i>reserve mutaties</i>						
dotatie reserve bijz.projecten	94					
onttrekking reserve verwervingen						
onttrekking reserve SNL gelden		25.000				
Nadelig saldo na reserve mutatie	-427.441	-328.315	-332.160	-332.160	-332.160	-332.160

Specificatie sub-doelen

	begroting 2017		
	lasten	baten	saldo
3.01 Verwerving en verkrijging	12.990	0	-12.990
3.02 Beleid- en beheerplanning	33.700	0	-33.700
3.03 Natuurbescherming	56.270	0	-56.270
3.04 Integrale gebiedsontwikkeling projecten	190.000	190.000	0
3.05 Integrale gebiedsontwikkeling exploitatie	229.200	0	-229.200
Totaal	522.160	190.000	-332.160

Financiële toelichting

De wijziging in het nadelig saldo ten opzichte van de begroting 2016 wordt voornamelijk veroorzaakt door de aanpassingen van de ramingen (zowel lasten als baten) voor loon- en prijsmutaties in 2017.

Communicatie, educatie en voorlichting

In 2017 zal verder worden ingezet op het vergroten van het aantal actieve vrijwilligers, bij voorkeur in meer zelfsturende teams. Daarnaast wordt samen met de collega organisaties gebruik gemaakt van de mogelijkheden van het provinciale programma Betrekken bij Groen. In 2015 is in dit kader de Groene Academie opgestart met als gezamenlijk doel van de natuurterreinbeheerders in Noord-Holland om de vrijwilligers verder te professionaliseren.

Het promoteam van het GNR zal in 2017 bij een groot aantal publiekactiviteiten aanwezig zijn. In 2016 - 2017 zal een wijziging van opzet plaatsvinden in de structurering van het promoteam. Uit ervaring blijkt dat een team met alleen vrijwilligers niet toereikend is. Het team zal met (op inhuurbasis) een aantal betaalde krachten worden versterkt.

Middelen en materialen

Op de website en facebook wordt op actieve wijze informatie gegeven over actuele projecten en activiteiten

In de terreinen vond onderhoud plaats van de infopanelen, terwijl bij uitvoering van projecten en beheermaatregelen verduidelijkende informatiebordjes werden geplaatst. Ook zorgde de Stichting voor publiciteit bij werkzaamheden in het terrein.

De Infoschuur 't Gooi dient ook de samenwerking in regionaal verband. Vanaf 2013 werken de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, IVN afdeling Gooi en Vechtstreek, AWN afdeling Naerdincklant, Stichting Omgevingseducatie, NME, KNNV, Vrienden van het Gooi, en enkele andere organisaties waaronder natuurlijk het Goois Natuurreservaat zelf intensief met elkaar samen. De activiteiten omvatten vergaderingen, cursussen, publieke lezingen en dergelijke. Ook in 2017 zullen er weer veel activiteiten en evenementen worden georganiseerd.

Nieuwsbrief & Website

Er verschijnt een papieren nieuwsbrief, twee keer per jaar. Daarnaast is er een digitale nieuwsbrief die vier tot zes keer per jaar uitkomt, afhankelijk van de actualiteit en de hoeveelheid nieuws. De keuze voor digitale nieuwsvoorziening is ingegeven door de steeds vaker aan de Stichting gestelde vraag om het nieuws van het Goois Natuurreservaat digitaal aan te bieden. Met deze nieuwe mix worden zowel de papieren als de digitale lezers goed van nieuws voorzien. Verder maakt het Goois Natuurreservaat in toenemende mate gebruik van sociale media als twitter, Facebook en de blogs van de GNR-medewerkers. Ook in 2017 zal de sociale media een toenemende grote rol spelen om de betrokkenheid van het publiek met GNR te behouden en te vergroten. In 2016 – 2017 is een toename van het aantal 'likers' naar 7500 de inzet. In 2017 zal het werken binnen de stichting grotendeels papievrij zijn. Daarmee wordt onze ecologische voetafdruk behoorlijk veel kleiner en de kosten voor papier ook.

Publieksactiviteiten, evenementen en excursies

Verspreid over het Gooi en gedurende het hele jaar 2017 zullen allerlei publieksactiviteiten worden opgezet, zowel om het publiek te laten kennismaken met het Goois Natuurreservaat als om het draagvlak voor haar werk te versterken. Activiteiten die zich in ruime belangstelling en deelname mogen verheugen, zijn onder andere: paaseieren zoeken, dauwtrappen, schaapscheerderfeest, Halloween, kerstsfeer en diverse al dan niet specifieke

excursies en lezingen. In toenemende mate werkt de Stichting hierbij samen met andere organisaties, met als doel om een groter bereik te krijgen en tevens andere doelgroepen te benaderen. Erg interessant was de samenwerking rond de Kerstperiode 2015 met zMaakt! waarmee een nieuwe doelgroep werd bereikt. Deze samenwerking zal in 2016 worden voortgezet.

De vele door families en groepen aangevraagde excursies worden meestal begeleid door boswachters en natuurgidsen van het IVN. Voor lezingen worden diverse medewerkers ingeschakeld, het onderwerp en het gezelschap zijn hiervoor bepalend. De Stichting heeft tevens de beschikking over een publieksinformatiewagen, die regelmatig goed van pas komt, niet alleen bij evenementen van de Stichting maar ook bijvoorbeeld bij excursies van het IVN Gooi en Vechtstreek.

Vrijwilligers

Zo'n 380 vrijwilligers zijn intensief betrokken bij het Goois Natuurreservaat, vaak al jarenlang. Ze vormen een belangrijke intermediair tussen de Stichting en de Gooise bevolking. Ook in 2016 deden vrijwilligers beheerwerk in de natuur, inventariseerden flora en fauna en zorgden voor voorlichting en excursies. Omgerekend in uren vulden zij ruim 8.000 uur in. Voor 2017 wordt ingezet op vergroting van het aantal vrijwilligers onder andere via de Gooische Mij en op versterking van de zelfredzaamheid door middel van de Groene Academie, het provinciale samenwerkingsproject met collega terreinbeheerders. Zo vervulden schaapskooivrijwilligers als IVN-natuurgids de rol van gastheer of -vrouw, niet alleen op zondagmiddag maar ook bij speciale evenementen rond de kooi. In Huizen is een van de bedrijfsgebouwen aangepast en ingericht als huisvesting voor een vrijwilligersgroep die beheeractiviteiten in de omgeving verricht. Overigens hoort bij elke categorie vrijwilligers specifieke begeleiding, meestal verzorgd door de boswachters en regiobeheerders.

Met de vrijwilligerscentrales in Huizen, Bussum en Hilversum is structureel contact over werving van vrijwilligers. In Huizen en Bussum worden ook in 2017 weer zogeheten 'Match-diners' georganiseerd om bedrijven en goede doelen met elkaar in (blijvend) contact te brengen.

Groepsverblijf 't Laer voor veldwerk en natuureducatie

Groepsverblijf 't Laer biedt overnachtinggelegenheid aan groepen (tot circa vijftig personen) die zich richten op natuureducatie, natuurbeheer en natuurbeleving. Doel is om volwassenen en kinderen nadrukkelijk bij de natuur te betrekken.

Bij dit groepsverblijf is een bosgedeelte waar kinderen kunnen spelen. Zo biedt de jeugdwerggroep van het IVN Gooi en Vechtstreek scholen een educatief programma aan, waarbij kinderen met een 'ontdekvestje' vanuit 't Laer de natuur intrekken onder leiding van een natuurgids. Dergelijke activiteiten vinden ook plaats zonder overnachting.

Financiën:

Communicatie, educatie, draagvlak en voorlichting

	realisatie	begroting		meerjarenramingen		
	2015	gew.2016	2017	2018	2019	2020
Totale lasten	687.998	508.455	480.590	480.590	480.590	480.590
Totale baten	418.075	231.000	197.950	197.950	197.950	197.950
saldo	-269.923	-277.455	-282.640	-282.640	-282.640	-282.640
<i>reserve mutaties</i>						
dotatie exploitatie Infoschuur	4.154					
dotatie bijz. projecten	460					
onttrekking reserve bijz. projecten	337					
Nadelig saldo na reserve mutatie	-274.200	-277.455	-282.640	-282.640	-282.640	-282.640

Specificatie sub-doelen

	begroting 2017		
	lasten	baten	saldo
4.01 Communicatie middelen en materialen	76.860	2.720	-74.140
4.02 Website en nieuwsbrieven	98.280	98.280	0
4.03 Publ.acties, evenementen en excursies	121.280	550	-120.730
4.04 Vrijwilligers	73.890	0	-73.890
4.05 Gebouwen vrijwilligers	11.320	0	-11.320
4.06 t Laer	34.160	31.600	-2.560
4.07 Projecten	64.800	64.800	0
Totaal	480.590	197.950	-282.640

Financiële toelichting

De wijziging in het nadelig saldo ten opzichte van de begroting 2016 wordt voornamelijk veroorzaakt door de aanpassing van de ramingen met de gehanteerde loon- en prijsmutaties in 2017.

Bestuur en bestuursondersteuning

Op dit moment is nog onvoldoende duidelijk hoe de gewenste herziening van het bestuursmodel er uit zal komen te zien. Daarom wordt op deze plaats volstaan met de beschrijving van de huidige gang van zaken.

Het bestuur van de stichting bestaat uit: een algemeen bestuur van zestien leden inclusief de voorzitter, en zestien plaatsvervangers, en een dagelijks bestuur van zeven leden inclusief de voorzitter, en zeven plaatsvervangers.

Bestuur

Het algemeen bestuur zal in 2017 minimaal 2 keer bij elkaar komen, het dagelijks bestuur minimaal 5 keer. De vergaderingen worden georganiseerd door het secretariaat. De voorzittersfunctie zal met ingang van 1 april 2016 voor de duur van 1 jaar worden ingevuld door een onafhankelijke interim voorzitter. Op dat moment zal de huidige interim voorzitter zijn vice voorzittersfunctie weer gaan invullen. De nieuwe voorzitter en het overige bestuur wordt bijgestaan door de directeur-rentmeester, tevens de ambtelijk secretaris van het bestuur.

Bestuursondersteuning

De directeur-rentmeester is belast met het technisch, juridisch, financieel en administratief beheer over de bezittingen. Hij wordt daarbij ondersteund door de medewerkers, voor de bestuursvergaderingen in het bijzonder door het secretariaat, het bedrijfsbureau, de controller en de afdelingshoofden. In voorkomende gevallen wordt een externe juridisch adviseur ingeschakeld. Het secretariaat verzorgt de productie en verzending van de vergaderstukken, de agendering en verslaglegging van de vergaderingen, evenals het archief van de stichting. De directeur-rentmeester is woordvoerder namens de stichting en wordt daarbij ondersteund door de staf.

De Klankbordgroep Gebruikers Natuurterreinen Goois Natuurreservaat geeft gevraagd en ongevraagd adviezen en suggesties aan de rentmeester over het beheer van de natuurterreinen. De adviezen worden ter kennis gebracht aan het bestuur. De Klankbordgroep bestaat uit vertegenwoordigers van onder meer verenigingen en stichtingen op het gebied van sport, natuur en archeologie die in georganiseerd verband gebruikmaken van de terreinen. De Klankbordgroep vergadert drie keer per jaar en houdt één excursie. Daarbij zijn zoveel als mogelijk de rentmeester en de stafleden aanwezig. Het secretariaat van de stichting verzorgt op aangeven van de secretaris de productie en verzending van de vergaderstukken.

Het bestuur laat zich bij het uitvoeren van het geldelijk beleid (jaarrekening, werkbegroting, begroting en meerjarenraming) bijstaan door de controller en de Financiële Adviescommissie, bestaande uit vertegenwoordigers van de participanten. Eenmaal per jaar vergadert deze commissie onder voorzitterschap van de directeur-rentmeester en wordt geadviseerd door de controller.

De directeur-rentmeester is statutair lid van het (dagelijks) bestuur van de Stichting Steun Goois Natuurreservaat. Hij is verantwoordelijk voor het inbrengen van het beleid van de Stichting Goois Natuurreservaat en het programmeren en aanvragen van doelgiften voor de uitvoering van projecten. Hij wordt daarbij ondersteund door de stafleden. De controller van

GNR is tevens controller van de Stichting Steun Goois Natuurreservaat. De directeur-rentmeester en het staflid communicatie onderhouden de relatie met de fondsenverstrekkers.

Participantenbijdragen

Naast de eigen inkomsten van de stichting, uit pachten, huren, vergunningen, houtverkoop, vergoedingen voor werken voor derden, subsidies, giften van de Stichting Steun Goois Natuurreservaat en de Nationale Postcode Loterij, schenkingen en de verkoop van fiets- en wandelboekjes, wordt het werk van het Goois Natuurreservaat mogelijk gemaakt door de bijdragen van de participanten (de provincie Noord-Holland en de gemeenten Amsterdam, Blaricum, Bussum, Hilversum, Huizen, Laren, en Naarden) aan de begroting van de stichting. De bijdragen worden berekend op grond van de in 1992 getekende Overeenkomst tussen de participanten. De huidige vijfjaarlijkse budgetperiode uit de overeenkomst is in 2007 ingegaan en liep tot en met 2011. In de overeenkomst is een vaste verdeelsleutel voor de participanten opgenomen. De provincie Noord-Holland draagt 25 procent bij aan de begroting van de stichting, de gemeente Amsterdam 10 procent en de Gooise gemeenten 65 procent. De gemeente Amsterdam heeft in 2011 te kennen te geven met ingang van 2012 als participant uit de stichting te willen treden. Hierover loopt een gerechtelijke procedure waar medio 2016 een uitspraak van de Hoge Raad verwacht wordt. Bij het opstellen van de concept begroting 2017 was nog niet bekend of en hoe dit voornemen in de praktijk vorm zal krijgen en is voor de duidelijkheid gekozen om de verdeling van participantenbijdragen ongewijzigd voort te zetten. Wel is als bijlage bij deze begroting een overzicht opgesteld waarbij als de gemeente Amsterdam uittreedt de financiële consequenties in beeld gebracht zijn voor de achterblijvende participanten.

De bijdragen van de participanten vormen samen met de subsidie op basis van de Subsidieregeling Natuur en Landschapsbeheer - welke verantwoord is onder Natuurbeheer en Recreatie - de financiële basis voor het dagelijks beheer van de natuurterreinen.

Rechtspositie

Het Goois Natuurreservaat volgt de rechtspositie van de provincie Noord-Holland, de Collectieve Arbeidsovereenkomst Provincies (CAP). In dat kader wordt opgemerkt dat er geen medewerkers zijn die in 2016 een inkomen genieten die boven de wettelijke norm ligt, zoals opgenomen in artikel 2.3 lid 1 van de Wet Normering Topinkomens (semi) publieke sector. Een actuele versie van de CAP is te vinden op de site van het Inter Provinciaal Overleg (IPO), www.ipo.nl/publicaties.

Financiën:

Bestuur en Bestuursondersteuning

	realisatie	begroting		meerjarenramingen		
	2015	gew.2016	2017	2018	2019	2020
Totale lasten	656.992	580.095	579.100	579.100	579.100	579.100
Totale baten	2.172.482	1.943.710	1.975.870	1.975.870	1.975.870	1.975.870
Saldo voor reserve mutatie	1.515.490	1.363.615	1.396.770	1.396.770	1.396.770	1.396.770
<i>voor reserve mutatie</i>						
dotatie (onderhoud)gebouwd vastgoed	22.840	23.070	23.300	23.300	23.300	23.300
dotatie algemene egalisatiereserve	249.885					
onttrekking egalisatie reserve	0					
onttrekking bijz.projecten	65					
jaarrekeningresultaat 2015 tlv alg.eg.r.	1.385					
Voordelig saldo na reserve mutatie	1.244.215	1.340.545	1.373.470	1.373.470	1.373.470	1.373.470

Specificatie sub-doelen

	begroting 2017		
	lasten	baten	saldo
5.01 Bestuur	196.080	0	-196.080
5.02 Bestuursondersteuning	285.500	0	-285.500
5.03 Gebouwen en huisvestingskosten	97.520	0	-97.520
5.04 Participantenbijdragen	0	1.975.870	1.975.870
	579.100	1.975.870	1.396.770
5.03 Gebouwen&huisvestingsk.reservemutaties	23.300		-23.300
Totaal	602.400	1.975.870	1.373.470

Financiële toelichting

Het batig saldo ten opzichte van de gewijzigde begroting 2016 neemt toe als gevolg van de gehanteerde loon- en prijsmutatie voor 2017, zie zich vertalen in een hogere participantenbijdrage.

Gebouwen en terreinen

Algemene kosten

Het onderhouden van contacten met de diverse gebruikers van de in bezit zijnde panden vergt aandacht en inzet van de beheerders en boswachters.

Gebouwen en huisvestingskosten

De stichting heeft diverse gebouwen in bezit en in beheer waarvoor onderhoud, verzekeringen en zakelijke lasten worden onderscheiden en waarvan gebruik- en huuropbrengsten worden genoten.

De organisatie is gehuisvest in een kantoor. Het kantoor vergt automatisering, verzekeringen en energie, inbraak- en brandbeveiliging, en er gelden overige zakelijke lasten. Voor het beheer zijn werkplaatsen, werf, opslagruimte en stallingsruimte voor materieel en materialen beschikbaar.

In 2009/2010 heeft een inventarisatie plaatsgevonden van het in bezit van de stichting zijnde gebouwde onroerend goed over de staat van onderhoud en de gebruiksmogelijkheden. Jaarlijks wordt er een onderhoudsbudget vastgesteld.

Sportpark Crailoo

Diverse sportverenigingen en het Dierenasiel Crailoo huren grond in Sportpark Crailoo. Er zijn regelmatig juridische adviezen aan de orde vanwege grenskwesties in het sportpark. De stichting onderhoudt er twee parkeerterreinen waarvoor periodiek halfverhardingmateriaal wordt aangevuld en geëgaliseerd en beplanting wordt aangevuld en gesnoeid. Wekelijks worden het zwerfafval en vuilstorten geruimd.

Overig gebruik derden

Binnen het Goois Natuurreservaat zijn op verhuurde percelen diverse scoutinggebouwen aanwezig waarvan beheer en onderhoud niet bij de stichting berusten en waarvoor een zeer beperkte huuropbrengst wordt verkregen.

Financiën:

Gebouwen en terreinen derden gebruik

	realisatie	begroting		meerjarenramingen		
	2015	gew.2016	2017	2018	2019	2020
Totale lasten	150.686	94.395	95.100	95.100	95.100	95.100
Totale baten	122.527	119.060	119.260	119.260	119.260	119.260
Saldo	-28.159	24.665	24.160	24.160	24.160	24.160
voor reserve mutatie						
dotatie (onderhoud)gebouwd vastgoed						
onttrekking (onderh.)gebouwd vastgoed	79.812					
Voordelig saldo na reserve mutatie	51.653	24.665	24.160	24.160	24.160	24.160

Specificatie sub-doelen

	begroting 2017		
	lasten	baten	saldo
6.01 Algemene kosten	16.430	0	-16.430
6.02 Exploitatie gebouwen	55.230	56.240	1.010
6.03 Sportpark Crailoo	21.110	47.820	26.710
6.04 Overig gebruik derden	2.330	15.200	12.870
Totaal	95.100	119.260	24.160

Financiële toelichting

Het voordelig saldo in de begroting neemt ten opzichte van 2016 af als gevolg van de toepassing van loon- en prijsmutatie in 2017 en aanpassingen die voortkomen uit de jaarrekening 2015.

Recapitulatie overzichten

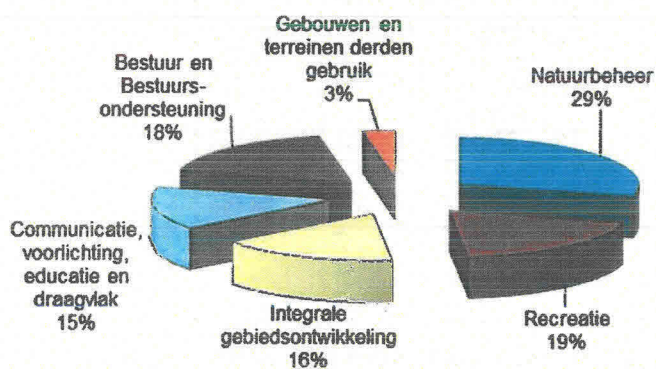
Begroting 2017:

Recapitulatie hoofddoeien

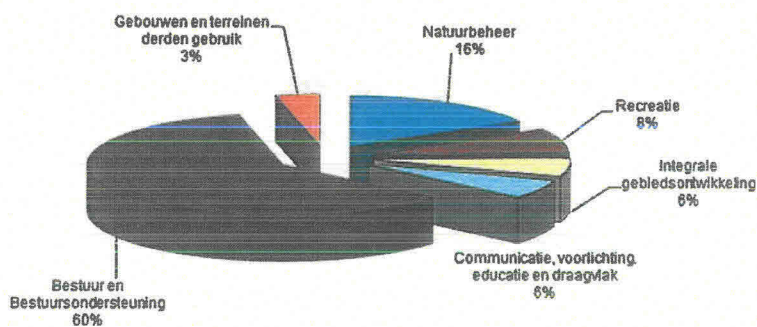
naar uitgaven en inkomsten

	Uitgaven	Inkomsten	Saldo	reserve mutaties	Saldo na res. mutaties
Natuurbeheer	941.220	545.200	-396.020	-8.140	-404.160
Recreatie	623.370	257.460	-365.910	-12.760	-378.670
Integrale gebiedsontwikkeling	522.160	190.000	-332.160	0	-332.160
Communicatie, voorlichting, educatie en draagvlak	480.590	197.950	-282.640	0	-282.640
Bestuur en Bestuursondersteuning	579.100	1.975.870	1.396.770	-23.300	1.373.470
Gebouwen en terreinen derden gebruik	95.100	119.260	24.160	0	24.160
Totalen	3.241.540	3.285.740	44.200	-44.200	0

Uitgaven 2017 per hoofddoel

Inkomsten 2017 per hoofddoel

Overzicht uitgaven 2017 naar kosten en opbrengstsoorten:

Staat van baten en lasten naar kosten- en opbrengstsoorten					
bedragen x 1€					
Lasten:			Baten:		
Personeel			Eigen opbrengsten		
Lonen en salarissen	1.745.200		Huren en pachten	281.990	
Overige personeelskosten	54.110		Beheer voor derden	47.800	
Uitzendkrachten	11.100		Overige eigen inkomsten	143.070	
		1.810.410			472.860
Bedrijfsvoering			Subsidie en bijdragen derden:		
Huisvesting	60.370		SNL regeling	474.500	
Kantoor en automatisering	101.850		Overige subsidies	9.430	
Afschrijving op vaste activa	122.660		Steunstichting	353.080	
		284.880			837.010
Bestuurskosten		71.000			
Beheerlasten		1.075.250			
Projecten		p.m.	Projecten		p.m.
Toevoegingen reserves		68.230	Aanwendingen reserves		24.030
		3.309.770			1.333.900
			Participantenbijdragen		1.975.870
Totale lasten:		3.309.770	Totale baten:		3.309.770

Meerjarenramingen 2018-2020

In de meerjarenramingen 2018-2020 is rekening gehouden met 0% loonstijging en 0% prijsstijging. Bij vaststelling van de begroting van de betreffende jaren zal, wanneer hiervoor aanleiding is, worden uitgegaan van de dan laatst bekende gepubliceerde CPB cijfers.

De mogelijke structurele financiële gevolgen van het nog vast te stellen transitieplan zijn (nog) niet in de meerjarencijfers verwerkt.

Recapitulatie hoofddoelen 2018-2020			
naar begrotingssaldi	2018	2019	2020
Natuurbeheer	-396.020	-396.020	-396.020
Recreatie	-365.910	-365.910	-365.910
Integrale gebiedsontwikkeling	-332.160	-332.160	-332.160
Communicatie, voorlichting, educatie en draagvlak	-282.640	-282.640	-282.640
Bestuur en Bestuursondersteuning	1.396.770	1.396.770	1.396.770
Gebouwen en terreinen derden gebruik	24.160	24.160	24.160
Dotaties aan bestemmingsreserves	-44.200	-44.200	-44.200
Totalen	0	0	0

Nationale Postcode Loterij

De Nationale Postcode Loterij is al sinds 1997 een belangrijke partner van het Goois Natuurreservaat. In 2016 zal een nieuwe evaluatie worden uitgevoerd op grond waarvan de stichting hopelijk voor vijf jaar beneficant blijft.

De giften van de Postcode Loterij worden gebruikt voor projecten die een meerwaarde opleveren voor de natuur en haar bezoekers. Het betreft het in stand houden van de schaapskudden met hun herders, de aankoop van natuurterreinen, de aanleg van natuurverbindingen en de inrichting en het herstel van natuurterreinen en recreatievoorzieningen.

Daarnaast maken de giften van de Loterij het ons mogelijk om onze vrijwilligers- en educatie-activiteiten alsook de informatievoorziening (infoborden, website, brochures) op peil te houden.

BELANG VAN PARTICULIERE FONDSSENWERVERS

Met de ingrijpende bezuinigingen die van overheidswege zijn doorgevoerd, neemt het belang van particuliere fondsenwervers zoals de Nationale Postcode Loterij toe. De goededoelen-loterij is een bewezen en succesvol middel tot fondsenwerving. De bijdrage van de loterij en haar deelnemers is uniek: deze strekt zich niet alleen over meerdere jaren uit, de goede doelen bepalen ook zelf - op basis van hun expertise - de besteding ervan.

Inmiddels wordt er jaarlijks door de goededoelen-loterijen (Nationale Postcode Loterij, BankGiro Loterij en VriendenLoterij) ruim vierhonderd miljoen euro vergaard, dat is meer dan één miljoen euro per dag voor het goede doel. Deze loterijen zijn hiermee de grootste fondsenwervers van Nederland: maar liefst vijftientwintig procent van alle private giften in ons land is afkomstig van de deelnemers aan de goededoelen-loterijen. Maandelijks doen 3,5 miljoen huishoudens in Nederland aan deze loterijen mee, en met de helft van hun lot dragen ze bij aan een betere wereld.

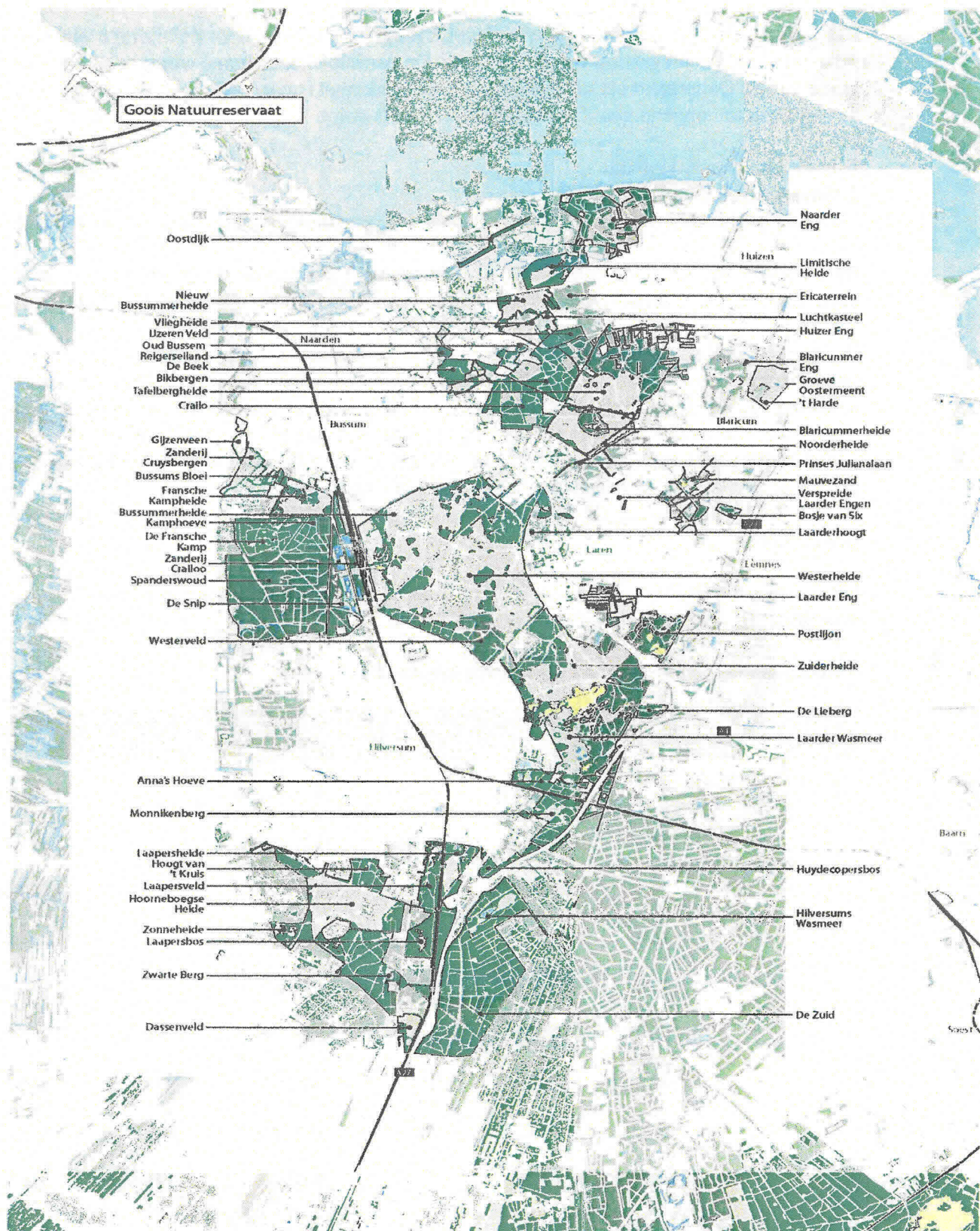
De missie van de drie loterijen is steun te bieden aan goede doelen die werken aan:

- een rechtvaardige en groene wereld: Nationale Postcode Loterij,
- cultuur en het behoud van cultureel erfgoed: BankGiro Loterij,
- verbetering van welzijn en gezondheid in Nederland: VriendenLoterij.

Het huidige kabinet heeft aangegeven het kansspelbeleid te willen moderniseren. Wij hopen dat de voorgestelde wijzigingen in dit beleid de Nationale Postcode Loterij voldoende ruimte laat om de succesvolle fondswerving op dit niveau voort te zetten. Zonder de Postcode Loterij en haar deelnemers zouden wij immers een groot deel van onze initiatieven niet kunnen verwezenlijken.

Overzichtkaart van de terreinen

Participantenbijdragen

Participantenbijdrage

Het werk van het Goois Natuurreservaat wordt mogelijk gemaakt door de bijdrage van de participanten in de begroting van de stichting. De participantenbijdrage wordt berekend op grond van de Overeenkomst uit 1992. In de Overeenkomst is een vaste verdeelsleutel voor de participanten opgenomen. De verdeelsleutel is als volgt:

1. Provincie Noord-Holland	25%
2. Gemeente Amsterdam	10%
3. Gooise gemeenten (Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren)	65%

De verdeling van het tekort over de Gooise gemeenten geschiedt op basis van het inwoneraantal per 1 januari van het betreffende boekjaar zoals gepubliceerd door het CBS.

Het dagelijks bestuur heeft besloten, om, bij de eerstvolgende actualisatie van samenwerkingsovereenkomst, de bijdrage voor de rijwielpaden integraal onderdeel te laten uitmaken van de totale participantenbijdrage, hiervoor dient de onderlinge verdeling te worden herzien en een nieuwe verdeelsleutel te worden bepaald.. De actualisatie van de samenwerkingsovereenkomst is uitgesteld en daarom wordt de verdeling van de bijdragen in deze paragraaf nog op de "klassieke" manier weergegeven.

De tabel met ontwikkeling van de bijdrage in de periode 2007-2017 is al wel op de nieuwe situatie geënt.

In onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van de participantenbijdrage (inclusief rijwielpaden) nader uitgewerkt voor de periode 2007 - 2017.

Participantenbijdragen inclusief rijwielpadenbijdrage

Jaar	Uitgangspunt	loon/prijs stijging	bijdrage beheer	aanpassing	bijdrage totaal
2007	1.584.393	62.913	1.777.706		1.777.706
2008	1.777.706	53.551	1.831.257		1.831.257
2009	1.831.257	19.340	1.850.597		1.850.597
2010	1.850.597	33.445	1.884.042		1.884.042
2011	1.884.042	26.322	1.910.364		1.910.364
2012	1.910.364	41.791	1.952.155	194.955-	1.757.200
2013	1.952.150	45.470	1.997.620	121.500-	1.876.120
2014	1.873.170	36.190	1.909.360	66.710-	1.842.650
2015	1.909.360	-	1.909.360	249.885	2.159.245
begroting 2016	1.909.360	34.350	1.943.710		1.943.710
begroting 2017	1.943.710	32.160	1.975.870		1.975.870

De berekende participantenbijdrage voor het reguliere beheer 2017 (exclusief rijwielpaden ad € 133.270) wordt op grond van de overeenkomst als volgt verdeeld:

Bijdragen participanten 2017		Bijdrage
Gooise gemeenten	(65%)	1.197.690
Gemeente Amsterdam	(10%)	184.260
Provincie Noord-Holland	(25%)	460.650
Bijdragen participanten		1.842.600

Bijdragen Gooise gemeenten (Bedragen in €)	Inwoners per 01-01-16 *1	Bijdrage
Gemeente Blaricum	9.616	55.770
Gemeente Gooise Meren	56.710	328.920
Gemeente Hilversum	87.817	509.360
Gemeente Huizen	41.389	240.060
Gemeente Laren	10.962	63.580
Bijdragen Gooise gemeenten	206.494	1.197.690

*1 voorlopige CBS cijfers gepubliceerd per 1-02-2016

Beheer Rijwielpaden

Met ingang van 2006 is het beheer van de rijwielpaden van de Rijwielpadenvereniging ondergebracht bij het Goois Natuurreservaat. De financiële bijdragen voor dit beheer zijn met ingang van 2006 rechtstreeks beschikbaar gesteld aan het Goois Natuurreservaat. In afwachting van de actualisatie van de samenwerkingsovereenkomst wordt hieronder de verdeling van de bijdrage nog op de "klassieke manier weergegeven". Binnen het fietspadennetwerk dat overgenomen is van de Rijwielpadenvereniging liggen ook een aantal fietspaden in de provincie Utrecht (in Baarn 15,2 km en in Soest 3,4 km). Uit een oogpunt van continuïteit, efficiëntie en effectiviteit worden deze blijvend beheerd door de stichting. Hiervoor dragen de gemeenten Baarn en Soest bij aan het beheer.

Bijdrage beheer rijwielpaden 2017

(bedragen in €)		Bijdrage		Verdeling	Bijdrage
2017	Verdeling	2017	Correctie	Correctie	gewijzigd
Provincie Noord-Holland	40,9%	54.510		2.860	57.370
Gemeente Blaricum	5,8%	7.730		410	8.140
Gemeente Gooise Meren	12,0%	15.990		840	16.830
Gemeente Hilversum	24,6%	32.780	7.000-	1.720	27.500
Gemeente Huizen	11,5%	15.330		810	16.140
Gemeente Laren	5,2%	6.930		360	7.290
	100%	133.270	7.000-	7.000	133.270

De correctie ten gunst van de bijdragen van de Gemeente Hilversum heeft betrekking op een in 1992 door de Gemeente Hilversum betaalde afkoopsom voor het beheer van een aantal Hilversumse fietspaden. De correctie ad. € 7.000 wordt evenredig verdeeld over de Provincie Noord-Holland en de Gooise Gemeenten.

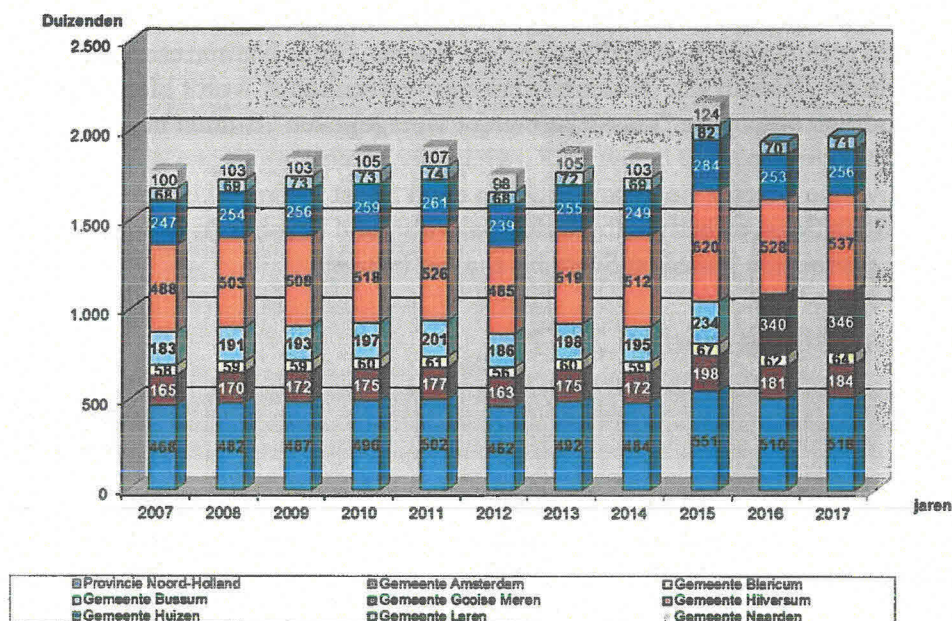
Totale bijdrage 2017

Totale participantenbijdrage 2017

De partipantenbijdrage voor 2017, inclusief de bijdragen voor het beheer van de rijwielpaden wordt als volgt:

in €	Bijdrage regulier beheer	Beheer rijwiel- paden	Totale bijdrage 2017	gewijzigde bijdrage 2016	Mutatie t.o.v. 2016
Provincie Noord-Holland	460.650	57.370	518.020	509.790	8.230
Gemeente Amsterdam	184.260	0	184.260	181.160	3.100
Gemeente Blaricum	55.770	8.140	63.910	61.570	2.340
Gemeente Gooise Meren	328.920	16.830	345.750	340.080	5.670
Gemeente Hilversum	509.360	27.500	536.860	528.230	8.630
Gemeente Huizen	240.060	16.140	256.200	253.300	2.900
Gemeente Laren	63.580	7.290	70.870	69.580	1.290
totalen	1.842.600	133.270	1.975.870	1.943.710	32.160

Participantenbijdragen 2007-2017
x € 1.000

BTW Compensatiefonds

De stichting is door de belastingdienst aangemerkt als samenwerkingsverband dat met betrekking tot de omzetbelasting de transparantieregeling mag toepassen. Dit houdt in dat de door de Stichting Gooisch Natuurreservaat betaalde omzetbelasting verrekend kan

worden door de participanten van het Goois Natuurreservaat. Ter indicatie is in onderstaande tabellen een schatting opgenomen van de omzetbelasting in 2017.

Opgaaf begrote doorschuif BTW 2017 Goois Natuurreservaat					doorschuif BTW
Betaalde BTW, exploitatie					200.000
Betaalde BTW, projecten					p.m.
Totaal					200.000
Participanten	Bijdrage GNR 2017	verstrekte subsidies projecten	totaal	percentage	verdeling
Provincie Noord Holland	518.020		518.020	26,22%	52.430
Gemeente Amsterdam	184.260		184.260	9,33%	18.650
Gemeente Blaricum	63.910		63.910	3,23%	6.470
Gemeente Gooise Meren	345.750		345.750	17,50%	35.000
Gemeente Hilversum	536.860		536.860	27,17%	54.350
Gemeente Huizen	256.200		256.200	12,97%	25.930
Gemeente Laren	70.870		70.870	3,59%	7.170
Totaal	1.975.870	-	1.975.870	100,00%	200.000